

Ånglok på Lysekilsbanan 2011

Att åka med ånglok till Lysekil har ingen gjort på mycket länge. Över huvud taget har ingen åkt till Lysekil med tåg på länge, ty persontrafiken är nedlagd sedan många år, och godstrafik har inte förekommit på omkring två år. Lördagen den 24 och söndagen den 25 september 2011 ordnade dock Bergslagens Järnvägssällskap (från Göteborg) en tågresor med två ånglok mellan Uddevalla och Lysekil. Två resor tur och retur gjordes bägge dagarna. (På söndagen var resan dock kortare. Den gick då mellan Munkedal och Lysekil.)

En gammaldags tågresor

När jag kom till Uddevalla station, kunde jag se, att jag hade hamnat rätt. Fyra bruna personvagnar av gammal modell stod på ett sidospår. (Senare fick jag veta, att järnvägssällskapetets eldsjälarna hade övernattat i sovvagnen natten mellan fredag och lördag.) Dessutom fanns där en öppen godsvagn med stora säckar fulla av kol.

Efter en stunds väntan kom tåget intuffande på Uddevalla station. Resenärerna steg ombord och fick uppleva en gammaldags tågresor med tunga dunsar av vagnsdörrar, som slås igen, visselsignaler från konduktörer, som står på perrongen och blåser klart för avgång, dunket

av skenskarvar, ångvisslornas signaler,

när tåget närmar sig övergångar, och konduktörer, som vandrar genom tåget och ropar: ”Munkedal nästa”, ”Lysekil nästa” eller ”Uddevalla nästa”. Allt detta hör numera till det förgångna på de flesta banor.

Tågsättet på Uddevalla station visade, att vi hade kommit rätt. Här fanns gamla vagnar och stora säckar med kol. Foto: Lars Gahrn.

Många lutade sig ut

Till det förgångna hör även vagnarnas förbudsskyltar:

*Luta Er inte ut
Do not lean out*

Till höger om denna skylt fanns för säkerhets skull en, som upprepade samma förbud på franska och tyska:

*Ne pas se pencher du dehors
Nicht hinauslehnen*

Två ånglok hade kopplats ihop "rygg mot rygg" (tender mot tender). Loken ses här på Uddevalla station. Foto: Lars Gahrn.

Kanske fanns det folk, som åtlydde förbudet, men när man tittade ut genom fönstret, såg man gott om huvuden både framåt och bakåt i färdriktningen. På nutida tåg kan man som regel inte dra ner fönstren. På sin höjd kan man dra ner något enstaka fönster en liten bit, så att man kan få luft. Här kunde man däremot dra ner alla fönster och luta sig ut. Vi var många som

utnyttjade denna länge saknade möjlighet. På raksträckor såg man inte mycket av det övriga tågsättet, men i kurvor såg man de övriga vagnarna och de båda ångloken.

Fotografer och filmare i mängder

Man kände den fräna lukten av stenkolsrök, och när man efter en stund drog med handen över huvudet, kände man små kolpartiklar. Man fick även sådana i ögonen, men de var så små, att de inte vållade obehag.

På fönstren satt en annan klassisk varningsskylt:

*Kasta ej ut föremål, som kan
vålla brand eller annan skada*

Förbudet föranleddes väl närmast av, att det förr fanns rökkupéer och rökare ombord. (Sedan ett antal år tillbaka är nu all rökning ombord på tåg förbjuden.) Några rökare såg man dock inte ombord på detta museitåg och knappt på perrongerna heller.

Stod man och tittade ut genom fönstren, såg man dock desto fler människor av annat slag, nämligen fotografer. En icke obetydlig del av traktens befolkning stod utefter vägarna eller på perrongerna för att fotografera eller filma ångtågets framfärd.

Vid stationerna flockades fotograferna. Om jag skriver, att det var svårt att få se lokomotiven på grund av

alla fotografer, överdriver jag, men det var mycket svårt att fotografera lokomotiven utan att andra fotografer stod framför och störde motivet. Ångloken fotograferades. Vagnarna tycks ha varit mindre intressanta, och detsamma gäller det elektriska lokomotivet, som var med mellan Munkedal och Uddevalla.

Här på Lysekils station har jag lyckats fotografera tåget med endast en annan fotograf mellan mig och tåget. Foto: Lars Gahrn.

Nyttiga jämförelser mellan nu och då

Varför blev då denna ångloksresa en så stor framgång? Givetvis ville många återuppleva sin barndoms tågresa. Ett annat syfte var att uppleva det bohuslänska landskapet. Man upplever landskapet mycket bättre från tåg än från fordon på en landsväg. Dels sitter man högre på ett tåg. Dels är man på en landsväg hela tiden störd av den andra trafiken. Här såg man slättbygd, djupa dalar och de höga bohuslänska bergskullarna. Dessutom är det nyttigt att kunna göra jämförelser mellan då och nu.

Även förr hade tågen svårigheter. När tågsättet skulle gå från Munkedal till Uddevalla och hämta oss resenärer, hade det svårigheter att komma fram på grund av hala löv på spåren. Ett äldre elektriskt lok kopplades till, och med elloket främst och ångloken bakerst lyckades tåget, en halvtimme försenat,

komma till Uddevalla. Givetvis var det inte nyttigt att andas in stenkolsrök. Man kände av röken i näsa och hals efteråt.

Mycket var dock även bra förr. Konduktörerna gick ofta igenom vagnarna. Man hade då någon att fråga, och konduktörerna såg till, att ungdomar och fyllerister inte bråkade eller störde. Framför allt var vagnarna höga och rymliga. Nutida vagnar är både långa och trånga. Man sitter lågt, ofta på avstånd från fönster. Bagagehyllorna var rymliga på den gamla tiden. Här finns åtskilligt, som borde återinföras. En sådan här gammaldags resa kan väcka många tankar.

Använd Lysekilsbanan!

Framför allt undrar man, varför Lysekilsbanan inte trafikeras. Är inte vägarna till Lysekil så trafikerade, att de inte skulle behöva avlastas? Varje långtradare som kunde göras onödig, vore en vinning för trafiksäkerheten, trafikrytmen och miljön. Sedan två år används banan inte ens för godstrafik. Det är dock önskvärt, att tågen återigen får gå till Lysekil. Våra järnvägar är en stor tillgång. Använd dem!

Lars Gahrn